

Эстер Пешгуфтор

Подшоҳи форс зиёфати шоҳона мединад

1 Замони ҳукмронии шоҳ Аҳашверӯш буд, ҳамон шоҳ, ки бар яксаду бисту ҳафт вилоят, аз Ҳиндустон сар карда, то Эфиопия подшоҳӣ мекард. **2** Он рӯзҳо ў сарзаминашро аз таҳти шоҳонаи худ, ки дар қалъай Шушан буд, роҳбарӣ менамуд.

3 Соли сеюми подшоҳияш шоҳ барои ҳамаи мансабдорону дарбориён зиёфат дод. Дар он сарлашкарони* сарзамини форсу модҳо, миран ва ҳокимони вилоятҳо иштирок доштанд. **4** Ў сарвати фаровони шоҳигарии худ ва шуқӯҳу шаҳомати бузургиашро муддати дуру дароз, дар давоми шаш моҳ, ба меҳмононаш намоиш медод. **5** Пас аз тамом шудани зиёфати якум шоҳ барои ҳамаи сокинони қалъай Шушан, чи камбағалу чи сарватманд, зиёфати дуюм дод. Он дар боғи девордори қасри шоҳ ҳафт шабонарӯз давом намуд. **6** Дар ин боғ пардаҳо аз матоъҳои пахтагини сафеду осмонранг бо бандҳои қиматбаҳои сафеду бунафшранг аз ҳалҷаҳои нуқрагин гузаронида шуда, ба сутунҳои мармарин оvezон буданд. Катҳои тиллоюю нуқрагинро болои фарши мармарӣ, садафӣ ва аз дигар сангҳои қиматбаҳои сурху сиёҳ тайёршуда, қатор гузошта буданд. **7** Хизматгорон шаробро дар зарфҳои тиллоие, ки яке аз дигаре фарқ дошт, меоварданд. Шароби шоҳона аз сабаби бойигарии подшоҳ фаровон

---

* **1:3** сарлашкарони — ё заминдорони сарватманд

буд ва⁸ мувофиқи қонун ҳар кас, чи қадаре ки меҳост, менўшид, зеро шоҳ ба ходимонаш фармуда буд, ки бо хости ҳар кас амал намоянди.

⁹ Зани подшоҳ — малика Ваштӣ низ дар қасри шоҳ Аҳашверӯш барои занон зиёфат медод.

Оқибати беитоатии Ваштӣ

¹⁰ Дар рӯзи ҳафтуми зиёфат подшоҳ аз нӯшиданӣ шароб андак маст шуда, ба ҳафт хизматгорони шахсияш[†] — Мехӯмон, Бизто, Ҳарбӯно, Бинто, Абанто, Зетар ва Каркас, фармон дод, ¹¹ ки малика Ваштиро наздаш биёранд. Занаш ҳусни зебо дошт ва шоҳ хост, ки малика тоҷ бар сар пеши меҳмонон биёяд, то зебоии ўро ба ҳама намоиш диҳад. ¹² Лекин чун хизматгорон рафта, ба малика фармони шоҳро расониданд, малика амрашро рад карду ба зиёфат наомад. ¹³⁻¹⁴ (¹³⁻¹⁴) Шоҳ Аҳашверӯш аз ин рафтори малика оғоҳ шуда, ба ҳашм омаду хеле оташин гардид.

Аз рӯйи одаташ ў ба ситорашиносонаш — Каршено, Шетор, Адмото, Таршиш, Мерес, Марсено ва Мемухон муроҷиат қарда, маслиҳат пурсид. Ин мансабдорони сарзамини Форсу Модай қонуну қоида ва анъанаҳоро медонистанд. Азбаски онҳо вазифаҳои баландтаринро соҳиб буданд, иҷозати назди подшоҳ даромадан доштанд.

Подшоҳ аз онҳо пурсид: ¹⁵ «Малика Ваштӣ ба фармони шоҳ, ки хизматгорон ба вай расониданд, итоат накард. Мувофиқи қонун ҷазои ў чист?»

¹⁶ Яке аз маслиҳатгарон — Мемухон дар ҳузури шоҳ ва мансабдорон гуфт: «Малика Ваштӣ на танҳо ба подшоҳ, балки ба ҳамаи мансабдорону тамоми

[†] **1:10** Ба забони ибрӣ ин хизматгорони шахсӣ «хочасаро» буданд. Маънои «хочасаро» «марди ахташуда» мебошад.

мардуми вилоятҳои подшоҳ Аҳашверӯш беҳурматӣ нишон дод. ¹⁷ Зеро чунин гуфтугузор мешавад, ки малика Ваштӣ фармони подшоҳро рад карда, наздаш наомад. Занон инро фаҳмида шавҳарони худро писанд намекунанд. ¹⁸ Худи ҳамин рӯз занони мансабдорони Форсу Модай, ки аз ин воқеа хабардор мешаванд, ба шавҳарони худ низ инро нақл меқунанд. Сипас дар оилаҳо ҳашму ғазаб ва беҳурматӣ зиёд хоҳад шуд.

¹⁹ Бинобар ин, агар ба подшоҳ писанд ояд, фармон бароварда шавад, ки Ваштӣ дигар ҳеч гоҳ ба назди подшоҳ надарояд. Бигузор подшоҳ вазифаи ӯро ба зани дигаре, ки аз вай беҳтар аст, диҳад. Ин фармон дар қонуни ивазнашавандай Форсу Модай ҷо шавад. ²⁰ Вақте ки фармони шоҳ дар тамоми сарзамини бузургаш паҳн мешавад, боиси он мегардад, ки ҳар як зан дар ҳар ҳонавода, чи камбағалу чи сарватманӣ, шавҳари худро ҳурмат кунад».

²¹ Маслиҳати Мемухон ба ҳама писанд омаду подшоҳ аз пайи иҷрои он шуд. ²² Ӯ фармонро бо хати ҳар як вилояту забони ҳар як ҳалқ навишта фиристод, то ҳар мард дар ҳонаи худ ҳӯҷаини оила бошаду бо забони ҳалқаш гап занад.

2

Эстер малика мешавад

¹ Баъд аз чанд вақт, чун ғазаби шоҳ Аҳашверӯш паст шуд, ӽ Ваштиро бо кори кардааш ва фармони дар ҳаққи ӽ баровардаашро ба ёд овард. ² Инро дида, хизматгорони шахсияш ба ӽ гуфтанд: «Бигзор барои шоҳ дұхтарони ҷавону зеборо ҷустуҷӯ намоянд. ³ Барои ин шоҳ ба тамоми вилоятҳои шоҳигариаш шахсони маҳсусро таъин кунад, то ки онҳо ҳамаи

духтарони ҹавону соҳибчамолро дар ҳарамсаройи қалъаи Шушан ҹамъ оваранд. Сипас онҳоро ба дасти Ҳейга* — нигаҳбони занони шоҳ супорида, ба онҳо маводи ороиши занона бидиҳанд. ⁴ Бигзор ҳамон духтаре, ки ба подшоҳ хуш меояд, ба чойи Ваштӣ малика шавад». Пешниҳод ба подшоҳ маъқул шуд ва ў ҳамон тавр амал кард.

⁵ Инак, дар қалъаи Шушан марди яҳудие бо номи Мордахай, ки писари Ёир буд, мезист. Ёир писари Шимъӣ буд ва Шимъӣ писари Киш, аз хонаводай Бинёмин. ⁶ Аслан Киш дар шаҳри Уршалим зиндагӣ мекард. Аммо Набуқаднесар — шоҳи сарзамини Бобил ҷандин сол пеш Уршалимро ҳароб карда, шоҳи Яҳудия Еконёро ба асири гирифта буд. Дар он вақт Киш — бобокалони Мордахай низ, ҳамроҳи дигар асирон оварда шуд[†]. ⁷ Мордахай духтархонде дошт, ки фарзанди амакаш буд. Пас аз вафоти падару модари духтар Мордахай ўро гирифта, қалон карда буд. ў Ҳадаса ном дошт, лекин номи форсияш Эстер буд. Вай қаду қомати мавзун ва чеҳраи зебо дошт. ⁸ Вақте ки фармони шоҳ эълон шуду духтарони зиёдеро ба қалъаи Шушан оварда, ба дасти Ҳейга — нигаҳбони занон супориданд, Эстер ҳам дар байни онҳо буд. Вай низ дар қасри подшоҳӣ таҳти назорати Ҳейга қарор гирифт. ⁹ Ситораи духтар ба Ҳейга маъқул шуду Ҳейга дарҳол ба Эстер маводи ороишию ҳӯроки ба ў хосро дод. Инчунин ҳафт канизони дарбориро ба Эстер супориду ўро бо канизонаш ба чойи беҳтарини хонаи занон гузаронд.

---

* **2:3** Ҳейга низ яке аз хоҷасароён буд. † **2:6** Аз рӯи матни аслии забони ибрӣ маълум нест, ки оё Мордахай ё Киш ба асири гирифта шуда буд. Лекин аксарияти олимон бар он ақидаанд, ки аслан Киш буд.

10 Мувофиқи амри Мордахай Эстер ба касе дар бораи аз миллати яхудӣ буданаш ва оилаи худ ҳарф намезад. **11** Ҳар рӯз Мордахай назди хонаи занон мегашт, то ки аз ҳолу кори Эстер хабар ёбад.

12 Пеш аз назди шоҳ Аҳашверӯш даромадан, ба ҳар духтар дувоздаҳ моҳ барои тайёрӣ дидан мӯҳлат дода мешуд; ў шаш моҳ бо равғанҳои хушбӯй ва шаш моҳи дигар бо атрӯсу молиданиҳои гуногуни занона худро орову торо медод. **13** Сипас духтар дар навбати худ, назди шоҳ медаромад. Ҳангоми назди шоҳ рафтан ҳар чизеро, ки духтар талаб мекард, медоданд, то ки аз хонаи занон ба хонаи шоҳ барад. **14** Духтар бегоҳӣ ба назди шоҳ мерафту саҳарӣ ба хонаи занҳои дигар баргашта, таҳти назорати Шаашғоз, ки нигаҳбони[‡] занони дигар буд, меистод. Вай ба назди шоҳ дуюмбора намеомад, магар ин ки ба шоҳ хуш ояду ўро бо номаш даъват кунад.

15 Акнун навбати ба назди шоҳ даромадан ба Эстер ҳам расид: ҳамон Эстери духтари Абиҳоили амаки Мордахай, ки Мордахай ўро ҳамчун духтараш калон карда буд. Вай бо худ танҳо чизҳои пешниҳодкардаи Ҳейгаро гирифт. Инак, ҳама ба Эстер бо чашми нек менигаристанд.

16 Зимистони[§] соли ҳафтуми ҳукмронии шоҳ, Эстерро ба назди шоҳ Аҳашверӯш ба қаср оварданду **17** вай Эстерро бештар аз ҳамаи занон дӯст дошт ва нисбат ба духтарони дигар ситорааш ба дили шоҳ бештар рост омад. Шоҳ ба сари Эстер точи шоҳигарӣ гузошта, ўро ба ҷойи Ваштӣ малика эълон намуд. **18** Он гоҳ шоҳ ба хотири Эстер барои ҳамаи

[‡] **2:14** Шаашғоз низ хоҷасаро буд. [§] **2:16** Аз рӯйи тақвими ибрӣ моҳи «тевет» буд, яъне моҳи даҳум, ки ба зимистон (тақрибан ба моҳи декабр ва январ) рост меояд.

mansabdonu darboriён ziёfat dodu dar ҳамай viloyatxoпули andozro кам карда, ба таври шоҳона тӯҳфаҳо тақсим карда дод.

Мордахай ҳаёти подшоҳро наҷот медиҳад

19 Вақте ки бори дуюм духтаронро ҷамъ карданд, Мордахай дар дарбори шоҳ хизмат менамуд*. **20** Эстер бошад, дар бораи хешовандону ҳалқи худ, чунон ки падархондаш Мордахай ба вай амр дода буд, ба касе чизе нагуфт. Ў ба монанди давраи кӯдакӣ ҳамай гуфтаҳои Мордахайро гӯш мекард.

21 Рӯзе, ҳангоме ки Мордахай дар дарбор хизмат мекард, ду дарбон† — Бигтон ва Тораш ба қаҳр омада, меҳостанд шоҳро кушанд. **22** Мордахай аз ин хабардор шуда, ба малика Эстер расонид ва ў ба шоҳ аз номи Мордахай ҳодисаро нақл кард. **23** Баъд аз тағтиши ҳодиса фаҳмиданд, ки ҳақиқатан дарбонон чунин нақша кашида будаанд. Пас онҳоро дастгир карда, ба дор овехтанду тамоми ҳодиса дар ҳузури шоҳ дар китоби ёддоштҳо навишта шуд.

3

Сарвазир нақша мекашад, ки яхудиёнро кушад

1 Пас аз чанд вақт шоҳ Аҳашверӯш ба Ҳаман — писари Ҳамдотой аз насли Аҷоч, вазифаи баланд дода, ўро болои ҳамай мансабдорон сарвазир гузошт. **2** Мувофиқи фармони шоҳ ҳамай дарбориёне, ки дар қаср хизмат мекарданд, ба Ҳаман таъзим карда, зону мезаданд. Аммо Мордахай на таъзим мекарду на

---

* **2:19** Дар матни аслии забони ибрӣ назди дарвозаи подшоҳ менишаст омадааст. Маънои ин идиома он аст, ки Мордахай дар қасри шоҳ вазифа дошт. † **2:21** Ин дарбонон низ аз ҷумлаи хоҷасароён буданд.

зону мезад. ³ Дарбориён аз Мордахай мепурсиданд: «Эй! Барои чӣ ту фармони шоҳро иҷро намекунӣ?»

⁴ Онҳо ҳар рӯз инро ба ў мегуфтанду лекин вай ба гапашон ҳеч аҳамият намедод. Мордахай гуфта буд, ки ў яхудӣ аст. Аз ин рӯ, дарбориён корҳои Мордахайро ба Ҳаман расониданд, то бубинанд, ки оё Мордахай дар гапаш меистад ё не. ⁵ Вақте Ҳаман дид, ки Мордахай пеши вай на таъзим мекунаду на зону мезанд, саҳт ба ғазаб омад. ⁶ Лекин куштани танҳо Мордахайро барои худ басандा нашуморид. Ба Ҳаман гуфта буданд, ки Мордахай аз қадом ҳалқ аст. Барои ҳамин Ҳаман нақшай нобуд кардани тамоми ҳалқи яхудӣ, яъне ҳалқи Мордахайро қашид, ки дар саросари шоҳигарии Аҳашверӯш зиндагӣ мекарданд.

Аҳашверӯши нақшаш Ҳаманро дастгирӣ мекунад

⁷ Баҳори^{*} соли дувоздаҳуми ҳукмронии шоҳ Аҳашверӯш, дар пеши Ҳаман барои интиҳоби рӯз ва моҳи беҳтарини нобуд кардани яхудиён қуръа (яъне пур бо забони форсии қадим) партофтанд. Қуръа ба ҳафтуми марта соли оянда[†] афтод.

⁸ Сипас Ҳаман ба шоҳ Аҳашверӯш гуфт: «Ҳалқе ҳаст, ки дар ҳамаи вилоятҳои сарзамини шоҳ, байнин мардум пароканда шудаасту аз дигарон худро ҷудо мекунад. Урфу одаташон аз дигар ҳалқҳо фарқ дорад ва ба қонуну қоидai шоҳ гӯш намедиҳанд. Бинобар ин, бар манфиати шоҳ нест, ки онҳоро тоқат кунад. ⁹ Агар ба шоҳ писанд афтад, бигузор фармоне барорад, ки ин ҳалқ пурра нобуд шавад. Ман бошам,

---

* ^{3:7} Мувофиқи тақвими яхудиён моҳи «нисон» буд, яъне моҳи яқум, ки ба баҳор (тақрибан аз 15-уми март то 15-уми апрел) рост меояд. † ^{3:7} Мувофиқи тақвими яхудиён моҳи дувоздаҳум, яъне моҳи «адор» буд.

ба дасти хизматгорони шоҳ сию панҷ ҳазор кило нуқра медиҳам, то ки ба хазинаи шоҳ гузоранд».

10 Инак, шоҳ ангуштариинро, ки мӯҳри расмиаш буд, аз дасташ қашида ба Ҳаман — писари Ҳамдотои аҷочӣ, душмани яхудиён дода, гуфт: **11** «Пулро ба худат мон ва ҳар чи ки меҳоҳӣ, бо ин ҳалқ бикун».

12 Сипас ҳабдаҳуми апрел[‡] котибони шоҳро ҷамъ карданд. Онҳо фармонро аз рӯйи ҳамаи гуфтаҳои Ҳаман бо ҳати ҳар як вилоят ва бо забони ҳар як ҳалқ, ба ҳокимони вилоятҳои подшоҳ, ҳокимони ноҳияҳо ва ба мирони ҳалқҳо навиштанд. Фармонро аз номи шоҳ Аҳашверӯш навишта, бо ангуштариинаш мӯҳр заданд. **13** Хабаррасонон номаҳои тайёршударо ба ҳамаи вилоятҳои шоҳ бурданд. Дар номаҳо навишта шуда буд, ки ҳамаи яхудиён, пиру ҷавон ва занону кӯдаконро дар муддати як рӯз — ҳафтуми марта соли оянда[§] күшта, несту нобуд гардонанд. Илова бар ин, ҳамаи дорояшонро бо зӯрӣ қашида гиранд. **14** Нақша чунин буд, ки нусхай ин ҳуҷҷат ҳамчун қонун дар ҳар вилоят бароварда, ба ҳамаи ҳалқҳо эълон шавад, то ки онҳо барои он рӯз тайёри бинанд. **15** Хабаррасонон бо фармони шоҳ зуд равона шуданду ҳамзамон онро дар қалъаи Шушан эълон карданд. Подшоҳ бо Ҳаман нишаста, шароб менӯшиданд, лекин сокинони шаҳри Шушан ҳайрону саргардон шуданд.

4

Мордаҳай аз Эстер ёрӣ мепурсад

[‡] **3:12** Мувофиқи тақвими яхудиён рӯзи сенздаҳуми моҳи якум буд. [§] **3:13** Аз рӯйи тақвими ибрӣ рӯзи сенздаҳуми моҳи дувоздаҳум, яъне моҳи «адор» буд.

1 Мордахай аз ин ҳодиса хабардор шуда, мотам гирифт. Либосашро даронида, чомаи азодорӣ пӯшиду ҳокистар ба сараш пошид ва дар шаҳр гашта, гиряву фифони баланд бардошт. **2** Ӯ фақат то назди дарвозаи подшоҳ омад, зеро азодор ҳуқуқ надошт ба қаср дарояд. **3** Ҳамзамон дар ҳар вилояте, ки амр ва фармони подшоҳ расид, ҳамин хел ғаму андӯҳи азиме байни яҳудиён буд. Онҳо гиряву нола карда, рӯза гирифтанду аксарияташон болои матои дурушт ва ҳокистар дароз қашиданд.

4 Вақте канизону хочасароёни Эстер ба ӽ аз ҳолати Мордахай хабар доданд, малика хеле ҳавотир гашта, ҷигархун шуд. Эстер ба Мордахай либос фиристод, то ки ба ҷойи либоси азодориаш бипӯшад, vale Мордахай онро қабул накард. **5** Он гоҳ Эстер Ҳатоҳ — хочасароero, ки шоҳ барои хизматаш дода буд, ҷеф зада, ба назди Мордахай фиристод, то фаҳмад, ки ҳамаи ин чӣ маъно дорад ва барои чист.

6 Ҳатоҳ ба майдони шаҳр, ки назди дарвозаи қаср воқеъ буд, ба пеши Мордахай рафт. **7** Мордахай дар бораи воқеаи бо вай рӯйдода ва миқдори муайянни нуқрае, ки Ҳаман барои несту нобуд кардани яҳудиён ба ҳазинаи шоҳ ваъда кардааст, ба ӽ нақл кард. **8** Баъд нусхай фармони шоҳро дар бораи нобуд кардани яҳудиён, ки дар Шушан баромада буд, ба Ҳатоҳ дод, то ба Эстер нишон дихаду фаҳмонад. Инчунин Эстерро вазифадор кунад, ки ба назди шоҳ даромада, барои ҳалқаш зорию тавалло намояд.

9 Пас Ҳатоҳ омада, суханони Мордахайро ба Эстер нақл кард. **10** Эстер Ҳатоҳро боз назди Мордахай фиристод, то бигӯяд: **11** «Ҳамаи дарбориён ва мардуми тамоми вилоятҳо медонанд, ки ба қисми дарунии қасри подшоҳ бе даъват даромадан манъ

аст. Хоҳ мард бошад, хоҳ зан, агар бе даъвати шоҳ ба наздаш дарояд, мувофиқи қонун күшта хоҳад шуд. Танҳо дар як ҳолат зинда мондан мумкин, ба шарте ки шоҳ асои тиллоияшро сўйи шахси даъватнашуда дароз кунад. Маро бошад, шоҳ ба наздаш сӣ рӯз боз даъват накардааст».

¹² Суханони Эстерро ба Мордахай расонданд.

¹³ Мордахай дар ҷавоби Эстер гуфт: «Фикр накун, ки дар хонаи шоҳ танҳо ту аз байни яҳудиён наҷот мёёбӣ. ¹⁴ Агар ту дар ин вақт ҳомӯш бимонӣ, наҷот ва ҳалосӣ барои яҳудиён аз тарафи дигар меояд. Лекин ту ва хонадони падарат нобуд мешавед. Кӣ медонад, шояд барои ҳамин вақт ту малика интихоб шуда бошӣ».

¹⁵ Пас Эстер дар ҷавоб ба Мордахай гуфт: ¹⁶ «Бирав, ҳамаи яҳудиёни Шушанро ҷамъ кун ва барои ман се шабонарӯз рӯза гиред. Шабу рӯз ҳеч чиз нахӯреду нанӯшед, ман ҳам бо қанизонам рӯза мегирам. Баъд аз се рӯз, агарчи ин бар зидди қонун аст, ба назди шоҳ медароям ва агар бимирам, ба тақдирам тан медиҳам».

¹⁷ Бо ҳамин, Мордахай рафта, ҳамаи фармоишҳои Эстерро ичро кард.

5

Эстер шоҳ ва Ҳаманро ба зиёфати якум даъват мекунад

¹ Дар рӯзи сеюми рӯзадорӣ малика Эстер либосҳои шоҳонаашро пӯшид. Ў ба қисми даруни қаср, ки дар рӯ ба рӯйи толори подшоҳ буд, даромада, истод. Подшоҳ дар толори шоҳона бар тахти шоҳӣ менишаст ва тахти ў дар рӯ ба рӯйи даромадгоҳ буд. ² Вақте дид, ки малика дар қисми даруни истодааст, ба назараш

писанд афтод. Шоҳ асои тиллоияшро дароз карду Эстер омада, дасташро ба нӯги он расонд.

3 «Чӣ шуд, малика Эстер? Чӣ ҳодиса рӯй дод? Хоҳиши ту чист? Ҳатто агар то нисфи подшоҳиямро талаб кунӣ, ба ту медиҳам».

4 «Агар подшоҳ ҳоҳад, имрӯз бо Ҳаман ба зиёфате, ки ман барои шоҳ тайёр кардаам, биёянд».

5 Шоҳ ба хизматгоронаш гуфт: «Ҳаманро зуд рафта, биёред, то ки ҳоҳиши Эстерро ичро намоем». Ҳамин тавр, шоҳ ва Ҳаман ба зиёфати малика Эстер рафтанд.

6 Вақте ки онҳо май менӯшиданд, шоҳ аз Эстер боз як бори дигар пурсид: «Хоҳишат чист? Он ичро ҳоҳад шуд. Чӣ дархoste дорӣ? Ҳатто агар то нисфи подшоҳиямро талаб кунӣ, ба ту медиҳам».

7 Эстер ҷавоб дод: «Хоҳиш ва дархости ман ин аст: **8** агар ба назари подшоҳ писанд ояду ҳоҳад, ки ҳоҳишамро қонеъ ва дархостамро ичро намояд, бигзор шоҳ ва Ҳаман боз ба зиёфати дигар биёянд, ки ман барои онҳо пагоҳ тайёр меқунам. Ҳангоми он зиёфат ҳоҳишамро ба подшоҳ ҳоҳам гуфт».

Ҳамон барои қуштани Мордахай нақша мекашад

9 Ҳамон рӯз Ҳаман хушҳолу хурсанд шуда, баромада рафт. Ҳангоми баромадан Мордахайро дар дарбор дид, пай бурд, ки ў ба ҳурмати вай аз ҷояш намехезад*. Ҳаман аз муносибати Мордахай саҳт ба ғазаб омад. **10** Ба ҳар ҳол вай базӯр худро дошта, ба хона рафт.

Дар хона занаш — Зареш ва дӯстонашро ҷамъ оварда, **11** ба онҳо аз бойигарии бузурги худ ва писарони бисёраш худнамоӣ мекард. Инчунин аз он ки чӣ қадар шоҳ ўро бузург гардонду аз

---

* **5:9** Дар матни аслии забони ибрӣ нахесту наларзид омадааст.

мансабдорон ва дарбориёни дигар баланд гузошт, худситой менамуд. ¹² «Ва на танҳо ин, — илова намуд ў. — Ман ягона одаме мебошам, ки малика Эстер барои шоҳро дар зиёфаташ ҳамроҳӣ намудан даъват кард. Пагоҳ вай ману шоҳро боз даъват намудааст. ¹³ Лекин бо вучуди ҳамаи ин, фақат дар он вакт қаноатманд мешавам, ки дигар Мордахайи яхудиро дар дарбор набинам».

¹⁴ Занаш Зареш ва ҳамаи дӯстонаш ба вай маслиҳат доданд: «Фармон бидех, ки як дори бисту се метр[†] баланд бисозанду пагоҳ саҳар аз подшоҳ ҳоҳиш кун, ки Мордахайро дар он оvezанд. Сипас ҳамроҳи шоҳ хушу хурсандона ба зиёфат бирав». Ҳаман пешниҳодро маъқул карда, фармон дод, ки дорро тайёр кунанд.

6

Подшоҳ ба Мордахай миннатдориашро баён менамояд

¹ Худи ҳамон шаб хоби подшоҳ парид. Бинобар ин фармон дод, ки китоби ёддоштҳоро оварда, дар наздаш хонанд. ² Ҳангоме ки китобро меҳонданд, дар он қайде ёфт шуд, ки чӣ тавр Мордахай дар бораи нақшай куштори подшоҳ хабар дода буд (ҳамон нақшай куштори шоҳ, ки дарбонон — Бигтон ва Тораш кашида буданд). ³ «Ба Мордахай барои ин кораш чӣ мукофот дода шуд?» — пурсиҷ шоҳ. «Ҳеч чиз», — ҷавоб доданд хизматгоронаш. ⁴ Шоҳ пурсиҷ: «Назди дар ягон кас ҳаст?» Ҳаман бошад, ҳозирақак ба қисми берунии қаср даромада буд, то ки бо шоҳ дар бораи овехтани Мордахай дар дори тайёршуда

[†] 5:14 Дар матни аслии забони ибрӣ 50 зироъ. «Зироъ» яке аз воҳидҳои ченкунии қадим буд, ки як зироъ тақрибан ба ним метр баробар буд.

гуфтугӯ кунад. ⁵ Хизматгорон дар ҷавоб ба шоҳ гуфтанд: «Ана, Ҳаман омадааст». «Бигзор дарояд», — фармон дод шоҳ. ⁶ Чун Ҳаман даромад, шоҳ аз ӯ пурсид: «Барои нафаре, ки шоҳ сарбаланду ифтихорманд гардондан меҳоҳад, чӣ бояд кард?» Ҳаман бошад ба худ фикр кард: «Оё ба ғайр аз ман боз қасе ҳаст, ки подшоҳ меҳост ифтихорманд гардонад? Албатта не». ⁷ Аз ин рӯ, ба подшоҳ гуфт: «Барои нафаре, ки подшоҳ меҳоҳад ифтихорманд гардонад, ⁸ ҷомаи шоҳонаи подшоҳ, ки худи шоҳ пӯшидааст, оварда шавад. Инчунин асперо бо точи шоҳона бар сар, ки худи шоҳ дар он савор шудааст, биёранд. ⁹ Сипас, ҳамаи ин ҷизҳо ба яке аз мансабдорони олимартабаи шоҳ дода шавад. Бигзор ӯ касеро, ки шоҳ сарбаланд гардондан меҳоҳад, ҷомаи шоҳона пӯшонад*. Инчунин ӯро болои асп дар маркази шаҳр бигардонаду пешопеш роҳ рафта, эълон намояд:[†] „Мукофоти шахсеро, ки шоҳ сарбаланд гардондан меҳоҳад, бубинед!“.

¹⁰ «Худи ҳозир рафта, ҷомаву аспро бигир ва чунон ки гуфтӣ, ҳамон тавр барои Мордахайи яҳудӣ, ки дар дарбор хизмат меқунад, бикун, — амр кард подшоҳ. — Ҳеч ҷизро аз гуфтаҳоят фаромӯш нақун».

¹¹ Ҳамин тавр, Ҳаман ҷомаву аспро гирифт. Ҷомаро ба Мордахай пӯшониду вайро дар асп савор карда, дар маркази шаҳр гардонид. Инчунин пешопеши ӯ эълон намуда, фарёд кард: «Мукофоти шахсеро, ки шоҳ сарбаланд гардондан меҳоҳад, бубинед!»

¹² Баъд аз ин Мордахай ба дарбори подшоҳ баргашт. Ҳаман бошад рӯяшро аз шарм пӯшида, зуд ба хона шитофт. ¹³ Дар хона воқеаи бо вай рӯйдодаро ба занаш — Зареш ва дӯстонаш нақл кард. Сипас занаш

* **6:9** Ё пӯшонанд   † **6:9** Ё намоянд

бо он дўстони хирадмандаш ба ў гуфтанд: «Азбаски Мордахай, ки бар вай дигар қудрат надорӣ, яҳудӣ аст, бар зидди ў истодагарӣ қарда наметавонӣ. Ту, бешубҳа, шикаст хоҳӣ хӯрд!»

Чоҳкан зери ҷоҳ

14 Ҳангоме ки онҳо ҳанӯз бо ў сўҳбат мекарданд, хизматгорони шоҳ омада, зуд Ҳаманро ба зиёфати Эстер бурданд.

7

1 Ҳамин тавр, подшоҳ ва Ҳаман ба зиёфати дуюми малика Эстер рафтанд. **2** Ҳангоме ки онҳо май менӯшиданд, подшоҳ бори дигар аз малика пурсид: «Хоҳишат чист? Он ичро хоҳад шуд. Бигӯй, чӣ дархосте дорӣ? Ҳатто агар то нисфи подшоҳиямро талаб кунӣ, ба ту дода мешавад».

3 Малика ҷавоб дод: «Эй подшоҳ, агар писанди назари шумо бошам ва маъқул донед, илтиҷо менамоям, ки ҷони ману ҳалқамро начот диҳед.

4 Агар мо фақат ҳамчун ғулом фурӯҳта мешудем, хомӯш мемондаму ҷизе намегуфтам, чунки подшоҳро бо чунин дархост ҳалалдор қардан раво нест. Лекин сабаб дар он аст, ки ман бо ҳалқам ба куштану несту нобуд шудан фурӯҳта шудаем».

5 Подшоҳ аз малика пурсид: «Кист он одам?! Кучост он нафаре, ки ба чунин коре ҷуръат намудааст?!»

6 Эстер хитоб қард: «Душмани ашаддӣ ҳамин Ҳамани бадкор аст!»

Инро шунида, Ҳаман назди подшоҳ ва малика ба даҳшат афтод. **7** Подшоҳ оташин шуда, аз ҷояш хесту аз зиёфат баромада, ба боғи қаср рафт. Чун Ҳаман ҳис қард, ки шоҳ ўро нобуд қардан меҳоҳад, назди

малика истод, то барои халосии чонаш ўро илтиҷо намояд. ⁸ Ўхудро бо зориу тавалло болои кати Эстер партофта буд, ки подшоҳ аз боғи қаср баргашт.

Подшоҳ дод зад: «Вай ҳатто чуръат мекунад, ки дар ҳузури ман ба номуси малика расад?!»

Ҳамин ки подшоҳ инро гуфт, рӯйи Ҳаманро пӯшониданд. ⁹ Пас Ҳарбӯно — яке аз хизматгорони шахсии шоҳ, ки он ҷо буд, гуфт: «Инак, дори бисту семетра дар ҳавлии Ҳаман тайёр аст. Вай онро барои Мордахай, ки барои шоҳ кори нек карда буд, сохтааст».

Подшоҳ амр дод: «Худашро ба ҳамон дор оvezед!» ¹⁰ Ҳамин тавр, Ҳаманро дар доре, ки ў барои Мордахай сохта буд, овехтанд. Сипас ғазаби подшоҳ паст шуд.

8

Эстер яҳудиёнро начот медиҳад

¹ Худи ҳамон рӯз шоҳ Аҳашверӯш молу мулк ва чизу чораи Ҳаман — душмани яҳудиёнро ба малика Эстер дод. Мордахай акнун назди подшоҳ даромад, зоро Эстер ба шоҳ гуфт, ки онҳо хешанд. ² Баъдан подшоҳ ангуштаринашро, ки аз Ҳаман гирифта шуда буд, аз дасташ қашида, ба дasti Мордахай супорид. Эстер бошад Мордахайро бар дороии Ҳаман ҷавобгар намуд.

³ Малика Эстер бори дигар бо подшоҳ гап зада, ҳудро пеши пояш партофту гиря кард. Ў зориу тавалло намуд, ки нақшай бади зидди яҳудиён тайёркардаи Ҳаманро бекор намояд. ⁴ Сипас подшоҳ асои тиллоияшро ба Эстер дароз кард ва ў аз ҷояш барҳоста, назди шоҳ истод.

5 «Агар ин кор ба подшоҳ дуруст намояду дар назари шоҳ эътибор дошта бошам, — илтиҷо кард малика, — бигзор қонун барояд, ки ҳамаи номаҳои Ҳаман, писари Ҳамдотои аҷоҷӣ, ки барои нобуд карданӣ яхудиёни ҳамаи вилоятҳои подшоҳ навишта буд, бекор карда шаванд. **6** Чӣ тавр ба ин балое, ки ба сари ҳалқам меояд, тоб оварам? Нобудшавии оилаамро чӣ гуна тоқат кунам?»

7 Подшоҳ ба малика Эстер ва Мордахайи яхудӣ гуфт: «Азбаски Ҳаман ба ҳалқи яхудиён ҳуҷум кард, ўро ба дор овехтанд ва дороияшро аллакай ба Эстер додам. **8** Акнун аз номи подшоҳ қонуни нав оид ба яхудиён, чӣ тавре ки дуруст мешуморед, бинависеду онро бо ангуштарини шоҳ мӯҳр бизанед. Ҳар қонуне, ки аз номи шоҳ навишта, бо ангуштаринаш мӯҳр зада шуда бошад, бекор карда намешавад».

9 Сипас бисту панҷуми июн* котибони шоҳ даъват шуданд. Онҳо фармонро оид ба яхудиён, аз рӯйи ҳамаи гуфтаҳои Мордахай бо хати ҳар як вилоят ва бо забони ҳар як ҳалқ, ба ҳокимону мирони яксаду бисту ҳафт вилоят – аз Ҳинҷустон то Эфиопия навиштанд. Фармон ба яхудиён низ бо хату забони ҳудашон навишта шуд. **10** Фармонро аз номи шоҳ Аҳашверӯш навишта, бо ангуштаринаш мӯҳр заданд. Мордахай онҳоро бо дасти ҳабаррасонҳо фиристод, ки ба аспҳои тездави маҳсус барои шоҳ парварида саворӣ буданд.

11 Фармони шоҳ ба яхудиён ҳуқуқ дод, ки дар ҳар шаҳр барои муҳофизати худ ҷамъ шаванд. Ҳар қувваи мусаллаҳ аз ҳар ҳалқ ё вилоят, ки ба онҳо ҳуҷум кунад, бо занону қӯдаконашон кушта, несту

---

* **8:9** Аз рӯйи тақвими ибрӣ бисту сеюм рӯзи моҳи сеюм, яъне моҳи «сивон» буд.

нобуд карда шавад. Илова бар ин ҳамаи дороияшонро бо зўрӣ қашида гиранд. **12** Рӯзе ки ин амр бояд дар тамоми вилоятҳо ичро шавад, ҳафтуми марта соли оянда[†] буд. **13** Нақша чунин буд, ки нусхай ин ҳучҷат ҳамчун қонун дар ҳар вилоят бароварда, ба ҳамаи ҳалқҳо эълон шавад, то ки ҳамон рӯз яҳудиён барои аз душманонашон қасос гирифтан тайёр бошанд. **14** Хабаррасонҳо бо фармони шоҳ, дар аспҳои тездави подшоҳ, савор шуда, зуд равона шуданду ҳамзамон онро дар қалъаи Шушан эълон карданд.

15 Мордахай бо либоси шоҳонаи кабуду сафед дар тан, точи қалони бо тилло орододашуда ва болопӯши бунафшранги қиматбаҳо аз назди шоҳ баромад. Дар Шушан садои шодию хурсандии сокинон баланд шуд. **16** Барои яҳудиён ин рӯзи пирӯзӣ, хурсандию шодмонӣ буд ва онҳоро дар ҳама ҷо эҳтиром мекарданд. **17** Ба ҳар вилояту шаҳр, ки амру фармони шоҳ расид, иду базми шодмонӣ байни яҳудиён барпо шуд. Бисёр ғайрияҳудиёни он сарзамин аз ҳалқи Мордахай метарсиданду аз ин сабаб эълон намуданд, ки дини яҳудиро қабул карданд.

9

Наҳустин галабаи яҳудиён бар душманонашон

1 Ҳафтуми март* фармони шоҳ бояд ичро мешуд. Ҳамон рӯз душманони яҳудиён умед доштанд, ки бар яҳудиён ғолиб меоянд, лекин баръакси ҳодиса рӯй дод. Дар асл яҳудиён бар душманонашон ғолиб баромаданд. **2** Яҳудиён дар шаҳрҳояшон дар ҳамаи

[†] **8:12** Аз рӯйи тақвими ибрӣ рӯзи сенздаҳуми моҳи дувоздаҳум, яъне моҳи «адор» буд. * **9:1** Мувофиқи тақвими яҳудиён рӯзи сенздаҳуми моҳи дувоздаҳум, яъне моҳи «адор» буд.

вилоятҳои сарзамини шоҳ ҷамъ омаданд, то ба онҳое, ки маргашонро меҳостанд, ҳуҷум намоянд. Азбаски тарс аз яҳудиён ҳамаи ҳалқҳоро фаро гирифта буд, ҳеч қас бар зидди онҳо истодагарӣ карда натавонист.

3 Тарс аз Мордахай ҳамаи мирони ҳалқҳо, ҳокимони вилоятҳову ноҳияҳо ва хизматгорони дарбори шоҳро фаро гирифта буд ва аз ин сабаб онҳо яҳудиёнро дастгирӣ мекарданд. **4** Охир ба Мордахай вазифаи баланд доданду шӯҳраташ дар тамоми сарзамиин паҳн шуд ва қудрати ўрӯз ба рӯз меафзуд. **5** Ҳамин тавр, яҳудиён, ҳар ҷи ки хостанд, бо душманони худ карданд. Бо шамшер ҳамаи онҳоро зада қуштанд ва несту нобуд намуданд. **6** Дар худи қалъаи шоҳ яҳудиён панҷсад нафарро қуштанд. **7** Онҳо инчунин Паршандато Далфӯн Аспото **8** Пӯрото, Адалё, Аридото **9** Паршамто, Арисой, Аридой ва Вайзото ном ҷавонмардонро қуштанд. **10** Инҳо даҳ писарони Ҳаман ибни Ҳамдотой, душмани яҳудиён буданд. Вале ба ҷизу ҷора ва молу мулкашон даст нарасониданд.

Дуюмин галабаи яҳудиён бар душманонашон

11 Худи ҳамон рӯз дар бораи шумораи одамони дар Шушан қушташуда ба шоҳ ҳисбот дода шуд. **12** Баъд шоҳ ба Эстер гуфт: «Дар худи қалъаи Шушан яҳудиён панҷсад нафар ва даҳ писари Ҳаманро қуштанд. Дар дигар вилоятҳо чӣ кор карда бошанд? Акнун бигӯ, дарҳости ту чист? Он ичро ҳоҳад шуд. Ҳоҳишат чист? Ба ту дода ҳоҳад шуд». **13** «Агар ба шоҳ писанд афтад, — ҷавоб дод Эстер, — бигзор ба яҳудиён дар Шушан иҷозат дода шавад, ки пагоҳ низ аз рӯйи қонуни имрӯза амал намоянд. Илова бар ин, мурдаҳои даҳ писари Ҳаман ба дор овехта шаванд». **14** Ҳамин тавр, шоҳ амр дод, ки ин фармон ичро шавад. Онро дар

Шушан эълон намуданду мурдаҳои даҳ писари Ҳаман ба дор овехта шуданд. ¹⁵ Яхудиён дар Шушан низ ҳаштуми март[†] чамъ шуда, дар он ҷо сесад нафаро күштанд, лекин ба ҷизу ҷора ва молу мулкашон даст нарасониданд.

¹⁶ Дар ин ҳангом, яхудиёни дигар дар вилоятҳои подшоҳ низ ҷамъ шуданд, то ки худро муҳофизат намуда, аз душманонашон ҳалос шаванд. Яхудиён ҳафтоду панҷ ҳазор нафар душманони худро күштанд, лекин ба ҷизу ҷора ва молу мулкашон даст нарасониданд. ¹⁷ Ҳамаи ин ҳаштуми март[‡] рӯй дод. Ҳаштуми март[§] онҳо истироҳат карда, онро ба рӯзи базму шодмонӣ табдил доданд.

¹⁸ Лекин дар шаҳри Шушан яхудиён барои худро муҳофизат намудан ҳам рӯзи ҳаштум^{*} ва ҳам ҳаштум[†] ҷамъ шуданду рӯзи нӯҳумро[‡] ба базму шодмонӣ бахшиданд. ¹⁹ Барои ҳамин яхудиёни деҳотӣ ҳаштуми мартро[§] ҳар сол ҳамчун рӯзи шодмонӣ ва базм ҷашн мегиранд ва дар ин рӯз ба яқдигар хӯрок мефиристанд.

Мордаҳай ҷашн гирифтани иди Пуримро таъин мекунад

²⁰ Мордаҳай ин ҳодисаҳоро ба қайд гирифт ва ба ҳамаи яхудиёни дуру наздики ҳамаи вилоятҳои подшоҳ Аҳашверӯш мактубҳо фиристод. ²¹ Дар

[†] 9:15 Мувофиқи тақвими яхудиён рӯзи ҷордаҳуми моҳи «адор» буд. [‡] 9:17 Мувофиқи тақвими яхудиён рӯзи сенздаҳуми моҳи «адор» буд. [§] 9:17 Мувофиқи тақвими яхудиён рӯзи ҷордаҳуми моҳи «адор» буд.

^{*} 9:18 Мувофиқи тақвими яхудиён, сенздаҳум [†] 9:18 Мувофиқи тақвими яхудиён, ҷордаҳум [‡] 9:18 Мувофиқи тақвими яхудиён,

понздаҳум [§] 9:19 Мувофиқи тақвими яхудиён рӯзи ҷордаҳуми моҳи «адор» буд.

мактубҳо аз онҳо хоҳиш кард, ки ҳар сол рӯзҳои ҳаштуму нӯҳуми март^{*} ҳамчун ид [22](#) бо базму шодмонӣ, фиристодани ҳӯрок ба яқдигар ва додани тӯҳфаҳо ба камбағалон ҷаши гирифта шавад. Ин барои ёдбуди замонест, ки яхудиён аз душманонашон ҳалос шуда, ғамашон ба шодӣ ва мотамашон ба курсандӣ табдил ёфта буд.

[23](#) Ҳамин тавр, яхудиён ба Мордаҳай гӯш карда, қарор доданд, ки идро чун анъана қабул намоянду ҳамасола ҷаши бигиранд. [24](#) Онҳо ба хотир меоварданд, ки Ҳаман писари Ҳамдотои аҷочӣ, ки душмани ҳамаи яхудиён буд, яхудиёнро қуштанӣ шуда, барои несту нобуд соҳтани онҳо қуръа (яъне пур) партофт. [25](#) Аммо ҳангоме Эстер назди подшоҳ даромад[†], ў фармон баровард, то нақшай баде, ки Ҳаман барои яхудиён тайёр карда буд, бар сари худаш омада, бо писаронаш ба дор овехта шавад. [26](#) Барои ҳамин ин идро Пурим, ки маънояш «қуръа» аст, номиданд. Ҳамин тавр, бо сабаби номаҳои Мордаҳай ва он чӣ онҳо аз сар гузарониданд, [27](#) яхудиён қарор доданд, ки ин анъанаро расман қабул кунанду ҳамасола ин ду рӯзро худашон, фарзандонашон ва онҳое ки дини яхудиро қабул меқунанд, бояд қайд кунанд. Онро бояд дар вақту соати барои он муайяншуда, мувофиқи он чи ки навишта шуд, бе ягон мамоният ҷаши бигиранд. [28](#) Ин рӯзҳо бояд аз насл ба насл дар ҳар оила, вилоят ва шаҳр ба хотир оварда, нигоҳ дошта шавад. Ҷаши гирифтани рӯзҳои иди Пурим ҳеч гоҳ аз тарафи яхудиён манъ карда нашавад ва ёди он аз байнӣ наслҳои онҳо наравад.

---

* [9:21](#) Мувофиқи тақвими яхудиён рӯзи чордаҳум ва понздаҳуми моҳи «адор» буд. † [9:25](#) Дар баъзе нусхаҳои қадима чунин омадааст: Аммо вақте ки хабар ба подшоҳ расид

Эстер дар бораи иди Пурим фармон мебарорад

29 Пас аз он Эстер — духтари Абиҳоил ҳамроҳи Мордахайи яхудӣ бо тамоми қудрат мактуби дигарро навиштанд, то ки мактуби дуюмро дар бораи Пурим тасдиқ намоянд. **30** Нусхаҳои мактуби дигар бо суханони сулҳу осоиштагӣ ба ҳамаи яхудиёни яксаду бисту ҳафт вилояти сарзамини шоҳ Аҳашверӯш фиристода шуданд. **31** Ин мактубҳо рӯзҳои Пуримро тасдиқ карданд, то ки дар рӯзи муайяншуда ҷашн гирифта шаванд, чунон ки Мордахай ва малика Эстер барояшон таъин карда буданд. Одамон қарор доданд, ки ин идро ҳамчун идҳои дигари рӯзаю нолаашон, ки барои худ ва наслҳояшон таъин карда буданд, ҷашн гиранд. **32** Ҳамин тавр, фармони малика Эстер анъанаҳои Пуримро тасдиқ намуд ва он дар китоб навишта шуд.

10

Подшоҳ Аҳашверӯш ва Мордахай бузург мегарданд

1 Сипас подшоҳ Аҳашверӯш тамоми сарзамин, ҳатто ҷазираҳои* дурро ба андоз супоридан водор намуд. **2** Ҳамаи дастовардҳои қалони подшоҳ ва бузургдошли Мордахай, ки шоҳ ўро ба ин дараҷа расонд, дар Китоби Таърихи Подшоҳони Модай ва Форс навишта шудаанд. **3** Хуллас, Мордахайи яхудӣ баъд аз подшоҳ Аҳашверӯш шахси дуввум буд. Вай дар байни яхудиён одами бузург ҳисоб меёфту байни хешу табораш эҳтироми баланд дошт. Ин аз он сабаб буд, ки ў барои манфиати ҳалқаш кор мекард ва барои беҳбудии ҳамаи яхудиён баромад менамуд.

---

* **10:1** Ё соҳилҳо

**Хушхабар
Portions of the Holy Bible in the Tajik language of
Tajikistan**

Части Библии в таджикском языке Таджикистан

Copyright © 2010, 2014 Фонди «Калом»

Language: тоҷикӣ (Tajik)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

1f8fe4f8-d37a-5948-a2bf-cc6be88e89cb